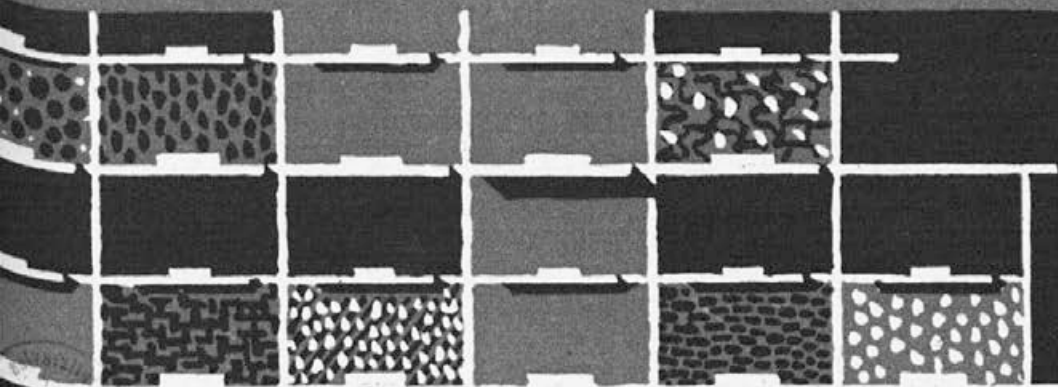

SLOVENSKI ČEBELAR

1961

LXIII – ŠT. 8

VSEBINA

S. R.: Bliža se jesen	177
Milan Palian in dr. Boško Palian: Vpliv števila satnikov v AŽ-panjih in položaja panjev v čebelnjaku na donos medu	179
Ivan Rak: Slovenskim čebelarjem v premislek	183
Leopold Zor: Med sorodniki naše čebele . .	187

NAŠA ORGANIZACIJA

Poročilo o X. rednem občnem zboru Zveze čebelarских društev Slovenije (Nadaljevanje)	190
Iz Selnice ob Dravi	192

PANJSKA KONČNICA KOT UVODNA VINJETA

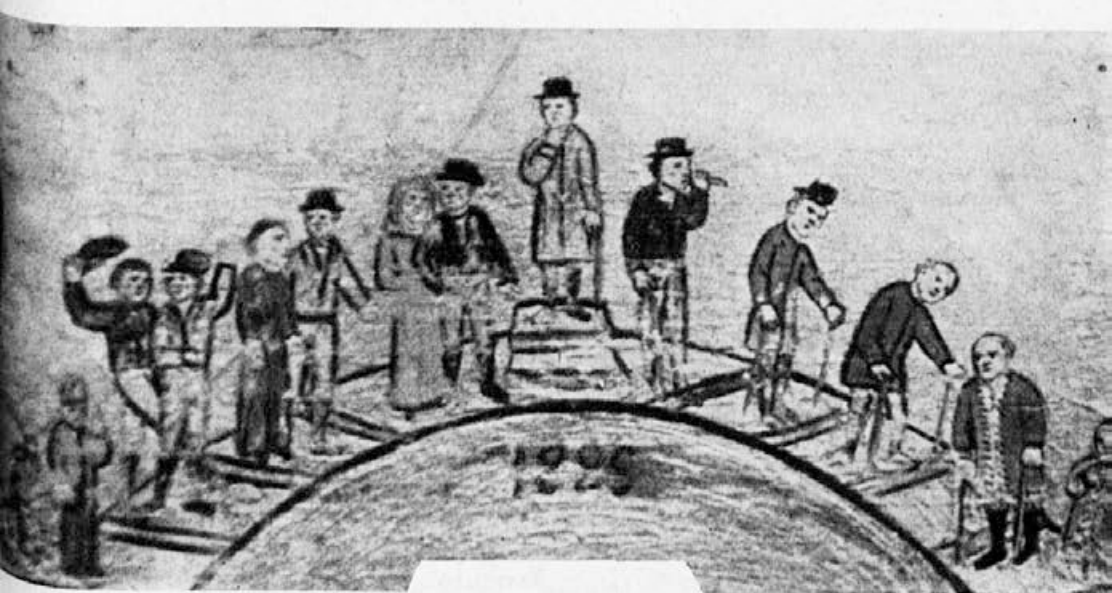
Starostna lestvica človeka

NA OVITKU

Poročilo opazovalnic za mesec junij. Mednarodni čebelarski teden. Oglasi.

List izhaja vsakega 24. v mesecu. Člani, ki plačajo letno članarino 780 din, ga prejemaajo zastonj. Izdaja ga Zveza čebelarских društev za Slovenijo v Ljubljani, Miklošičeva cesta 30, tiska Triglavska tiskarna v Ljubljani, ureja uredniški odbor. Odgovorni urednik: Vlado Rojec. Letna naročnina za nečlane 900 din, za inozemstvo 1200 din. Posamezna številka na 32 straneh stane 100 din, na 16 straneh 50 din. Odpovedi med letom ne upoštevamo. Kdor plačuje članarino v obrokih, se s prvim obrokom zaveže, da jo bo do konca leta v celoti poravnal. Isto velja za naročnino. Številka čekovnega računa pri Komunalni banki v Ljubljani, Miklošičeva cesta

600-70/3-1077

BLIŽA SE JESEN

S. R.

Proti koncu mesca julija in ob začetku avgusta paša vedno bolj pojenjuje, bliža se brezpašna doba. Letos je ta doba prišla še prej kakor druga leta, saj je neprestano deževje sproti izpiralo cvetje in onemogočalo izločanje medičine. Če bi prepustili sedaj čebele samim sebi, bi zagrešili veliko napako. Zalege bi bilo vsak dan manj, kajti predvsem starejše matice bi se umirile in slabo zalegale. Če se to zgodi, jih bomo le težko pripravili do tega, da bi začele zopet bolj vneto zalegati. Zato ne smemo dopustiti, da bi zaleganje prenehalo, ampak moramo z izdatnim pitanjem na zalego matice prisiliti, da zalegajo naprej, sicer bomo morebitno pozno pašo (na ajdi) s slabimi družinami slabo izkoristili, ali pa bomo, če pozne paše ne bo — ajda nas že dolgo pušča na cedilu — šli v zimo s slabiči in vrh tega še s samimi starimi čebelami, ki ne bodo dočakale pomladi, ampak bodo že pozimi odmrle. Marsikateri čebelar še vedno ne ve, da je sedaj čas, ko si mora ustvariti trdno osnovo za prihodnjo pomlad. Storiti mora svoje in, če bo na pomlad tudi narava storila svoje, bo uspeh zagotovljen.

Spomladi ni nujno potrebno, da pitamo na zalego, sedaj pa moramo. Od suhega sladkorja ne smemo pričakovati kdo ve kakšnega uspeha. Prvotno veliko navdušenje zanj je očitno že nekoliko popustilo. Le najboljša hrana je za ta namen dovolj dobra; to je medena raztopina oziroma sladkorna z dodatkom medu ali sladkornomedeno testo.

V nekaterih krajih je v tem času malo cvetja, ki bi nudilo čebelam dovolj cvetnega prahu. Tam je treba pomagati z nadomestki, ki jih dodamo

sladkornemu testu in suhemu sladkorju. Najboljši nadomestek je razmaščeno mleko v prahu, ki ga sladkornemu testu ne smemo dodati več kakor 10 %, suhemu sladkorju pa ne več kakor 5 %.

Dobro je, če prvih 10 dni kladimo čebele s tekočo hrano v obrokih po pol litra, pozneje pa po četrt litra. Potem dodajo nekateri čebelarji v primernih pitalnikih približno 1½ kg sladkornega testa in šele sredi avgusta, ko dobe čebele v naravi zopet nekaj medičine, suh sladkor. Da ga čebele rajši vzamejo, ga je treba na površini ovlažiti, najbolje z medeno vodo.

Preden začnemo pitati na zalego, iztočimo medišča. Hkrati opravimo jesenski pregled, pri katerem nas zanimajo predvsem matica, satje in hrana. Obilna strnjena zalega nam dokazuje, da je matica na mestu. Če matico najdemo, se prepričajmo, ali ima kako napako, n. pr. če je kako pohabljen. Satje mora biti že sedaj urejeno za zimo. Mlade še nezaležene sate je treba iz plodišča odstraniti, pa tudi take, ki imajo preveč trotovine. Če so še zaleženi, jih prestavimo na prvo ali zadnje mesto v plodišču in jih odstranimo, ko se zalega povali. Hrane mora biti v plodišču vsaj 2–3 kg; če je ni, jo je treba dopolniti z medenimi sati iz medišča.

Za zimo morajo biti družine močne. To lahko dosežemo na več načinov. Med drugimi je tudi ta, da v drugi polovici julija prestavimo matico s satom vred, na katerem jo najdemo, v medišče, in sicer takrat, ko začnemo pitati na zalego. Tam ostane kake tri tedne, nato pa jo zopet vrnemo v plodišče.

Skrbni čebelarji shranijo za pomlad nekaj pokritih medenih satov, navadno toliko, da imajo v rezervi vsaj enega za vsak panj.

Brezpašna doba, brezmatične in slabe družine, kakor tudi dražilno pitanje povzročajo neredko rop. Tu velja staro pravilo, da je bolje preprečiti, kakor zdraviti. Proč torej z brezmatičnimi družinami in slabiči! Pitajmo le zvečer in pazimo, da ne raztresamo hrane! Ne puščajmo panjev predolgo odprtih in jih pregledujmo, če se le da, zgodaj zjutraj ali pod večer! Tudi krepko dimljenje pomaga odvrnati roparice. Umestno je nadalje zožiti žrela. Če pa se kljub previdnosti le pojavi rop, moramo ukreniti vse, kar je potrebno, da ga ustavimo, seveda pri ropanem panju, kajti roparice prihajajo v večini primerov iz kakega tujega čebelnjaka. Če rop opazimo, ko se je šele začel, zaprimo takoj žrelo ropanega panja! Najbolje bi sicer bilo, da bi ga odnesli na kako oddaljeno stojišče, kar pa večinoma ne gre. Zato ga pustimo do večera zaprtega in mu dajmo zadaj zraka! Čez pol ure lahko žrelo za kratek čas odpremo, da odlete roparice. Te bodo drugi dan zopet priletele, toda, ker se je ropana družina, če ni slabič in ima še matico, ponoči pomirila, se bo pri zelo zoženem žrelu uspešno branila. Če pa ropanje opazimo šele potem, ko je družina že podlegla, odstranimo sate, ki so še medeni ali zaleženi, medtem ko prazne lahko pustimo v panju. Ko roparice opazijo, da ni več plena, kmalu prenehajo priletavati. Vendar moramo paziti, da roparice ne najdejo kakega drugega slabiča. Dobro je, če za nekaj časa zožimo vsa žrela.

Nelepo, a tudi kaznivo bi bilo, če bi roparice omamili s kakšnim plinom ali jih celo pobijali. Saj niso tega krive same, ampak edino le čebelar, lastnik ropane družine. Ta bi se moral zavedati, kaj je storil nespametnega, da je povzročil rop.

VPLIV ŠTEVILA SATNIKOV V AŽ-PANJIH IN POLOŽAJA PANJEV V ČEBELNJAKU NA DONOS MEDU

MILAN PALIAN IN DR. BOSKO PALIAN

O prednostih in pomanjkljivostih raznih tipov panjev, kakor tudi o problemih zazimovanja čebel, bodisi v čebelnjaku bodisi na prostem (izven čebelnjaka), se je mnogo razpravljalo v strokovni čebelarški literaturi. V večini primerov gre tu za članke, v katerih posamezni vodilni čebelarji objavljajo svoja empirična opazovanja in pri praktičnem delu pridobljena mišljenja. Taka opazovanja so včasih zelo pravilna, pač zaradi tega, ker nekateri navdušeni čebelarji s tako vnemo spremljajo vse pojave v svojem čebelarstvu, da pridejo na sled celo tistim proizvodnim činiteljem, ki jih je težko dokazati z znanstvenimi metodami. Jasno pa je, da imajo ta opazovanja in ugotovitve pravo vrednost le tedaj, če prestanejo preizkušnjo znanstvene analize.

Ker v našem čebelnjaku že skozi več let redno nadziramo donos medu po panjih in sistematično registriramo številčna opazovanja v pašnih in brezpašnih obdobjih, smo se odločili, da rezultate teh opazovanj obdelamo po znanstvenih metodah in postopoma objavimo v strokovnem tisku. Po zamišljenem programu prihaja pri teh publikacijah v poštev tudi zgoraj omenjeni problem, o katerem bo govor v naslednji razpravi.

Proizvodnjo nadziramo v čebelnjaku s 36 AŽ-panji skozi 10 let pri čebelarjenju na stalnem mestu (1951–1960). V starem (prvem) krilu čebelnjaka je po 7 panjev v treh vrstah, a v novem (drugem) krilu po 5 panjev v treh vrstah. V starem krilu so panji z 2×9 satniki, ki merijo od vnanje strani 41×26 cm, a v novem krilu panji z 2×10 satniki enake mere. V prvem in drugem delu čebelnjaka so torej panji zloženi v tri vrste. Spodnja vrsta v prvem krilu je postavljena na gredo, ki je napravljena iz 5 cm debelih desk in vzdignjena nad betonski pod čebelnjaka za toliko, da je med betonskim podom in deskami grede prazen prostor v višini 25 cm. V drugem krilu čebelnjaka je pod lesen. Razen tega je prostor med podom in deskami grede, ki je visok le 10 cm, docela zapolnjen z žaganjem, tako da so panji od spodnje strani proti vlagi, ki prihaja iz tal, dobro zavarovani. Zrela panjev so nad tlemi izven čebelnjaka dvignjeni v prvem krilu za 40, a v drugem za 25 cm.

Za analizo rezultata smo uporabili desetletne povprečne donose medu, ki smo jih izračunali za vsak panj posebej. Čeprav je bil čebelnjak v tem času stalno napolnjen, je bilo vendarle nekaj izgub v posameznih letih in pri posameznih panjih. Ker pa so na novo osnovane družine (bodisi kot naravni bodisi kot narejeni roji) dajale v prvem letu normalen donos samo ob izredno dobrih letinah, smo jih iz obračuna desetletnega povprečka izključili, kakor tudi prazne panje za tista leta. Za te panje smo desetletni povprečni donos izračunali iz razmerja med dejanskim donosom v letih, ko je bil panj glede na povprečni donos v čebelnjaku v teh letih v polni

proizvodnji in med desetletnim povprečkom panjev, ki so bili ves čas polni. Na tako korigiranih posameznih donosih slone vsi potrebni obračuni.

Iz naslednjih dveh tabel je razviden srednji letni donos medu v desetletnem razdobju za vsak panj glede na njegovo mesto v čebelnjaku, kakor tudi povprečni donos po vrstah, kot so bili panji postavljeni v čebelnjaku.

I. tabela: Povprečni letni donos medu po panjih in vrstah v prvem krilu čebelnjaka (panji z 2×9 satniki)

Vrsta	Donosi po panjih v kg								Povpreček za vrsto
zgornja . .	20,87	18,80	17,52	13,86	15,75	16,53	20,14		17,64
srednja . .	17,50	18,04	18,77	13,13	14,55	18,01	19,97		17,14
spodnja . .	18,20	12,66	19,92	15,99	18,54	11,33	11,78		15,46
v treh vrstah	18,86	16,50	18,74	14,33	16,21	15,29	17,30		

II. tabela: Povprečni letni donos medu po panjih in vrstah v drugem krilu čebelnjaka (panji z 2×10 satniki)

Vrsta	Donosi po panjih v kg						Povpreček za vrsto
zgornja . . .	13,70	15,87	12,21	9,87	16,97		13,72
srednja . . .	19,33	13,76	17,30	19,77	10,84		16,20
spodnja . . .	16,11	27,30	19,49	20,16	22,16		21,04
v treh vrstah .	16,38	18,98	16,33	16,16	16,66		

Če primerjamo povprečke po vrstah v obeh krilih čebelnjaka, vidimo, da ni bistvenih razlik v donosih AŽ-panjev glede na razlike v številu satnikov. Iz skupne obdelave pa sledi, da so dali panji z 2×10 satniki povprečni desetletni donos 16,99 kg, medtem ko panji z 2×9 satniki 16,74 kg. Razlika 0,25 kg v dobro modela z 2×10 satniki ni bila biometrično opravičena. Ne samo, da nismo mogli ugotoviti signifikantne razlike v povprečnih donosih obeh vrst panja, temveč tudi nismo mogli dati prednosti niti enemu niti drugemu tipu panja, tako ne za najboljše kakor za najslabše letine.

Ko smo analizirali donose medu po vrstah v čebelnjaku, nismo mogli najti nobene razlike glede na navpične vrste. Iz tega lahko sklepamo, da prav nič ne vpliva na donos, če stoji panj ob strani ali sredi čebelnjaka. Glede na vodoravne vrste smo z analizo variance ugotovili, da obstoje signifikantne razlike. V prvem krilu čebelnjaka razlika 2,18 kg med naj-

boljšo spodnjo in najboljšo zgornjo vrsto po t — testu sicer ni bila dovolj signifikantna, kajti za signifikantnost na temelju verjetnosti $P=0,05$ bi morala ta razlika doseči 3,77, a za $P=0,01$ celo 5,09 kg, toda v drugem krilu je bila razlika 4,84 kg med spodnjo in srednjo vrsto signifikantna, a razlika 7,52 kg med spodnjo in zgornjo vrsto visoko signifikantna ($P=0,01$). To se pravi, da je bil v drugem krilu čebelnjaka najvišji donos medu v spodnji, najmanjši v zgornji, a povprečni v srednji vrsti. Zelo verjetno je, da bi pri še večjem številu let zaradi nezadostne izolacije pod podnicami spodnje

Čebelnjak Milana Paliana iz Gospića v Liki s 36 AŽ-panji. Palian čebel ne prevaža, ker imajo dobro pašo doma zlasti na materini dušici in jesenski resi. Le, kadar zamedí žepek, jih zapelje v Sušanj nad Karlobagom.

vrste panjev z analizo ugotovili signifikantno manjši donos medu tudi v najnižji vrsti prvega krila. Vendar, kot kažejo dolgoletna opazovanja, se vpliv ohlajevanja od spodnje strani izraža predvsem v večji zimski porabi medu in šele posredno v zmanjšanju donosa v naslednjem letu. V letih, ko je bila splošna poraba zimske zaloge zelo visoka, je bila namreč v spodnji vrsti prvega čebelnjaka potrebna intervencija s pokladanjem sladkorne raztopine, medtem ko drugih panjev sploh ni bilo treba pitati. Razen tega so čebele v teh panjih pozimi mnogo hitreje odmirale kot v ostalih. Ti rezultati se do neke mere ujemajo tudi z opazovanji, objavljenimi v strokovni literaturi, po katerih naj bi na prostem stoječi panji porabili dvakrat več zimske hrane kot panji v čebelnjakih (I. I. Dimitrov, *Pčelarstvo* 1959/1:

39—40) in po katerih naj bi bilo odmiranje čebel v panjih z zastrtimi žreli pozimi znatno manjše kot v panjih z nezavarovanimi žreli (T. I. Omikajev, Pčelarstvo 1959/3, 53).

V drugem krilu čebelnjaka, v katerem je izolacijski sloj zavaroval spodnje panje pred ohladitvijo, niso bili povprečni donosi v spodnji vrsti samo slabši, temveč celo signifikantno višji kot v obeh zgornjih vrstah. Kljub temu pa ne moremo relativno visoke donose medu v najnižji vrsti drugega krila čebelnjaka pojasniti zgolj z boljšo izolacijo spodnje vrste panjev. Ti donosi, ki so v nasprotju z onimi v prvem čebelnjaku, so posledica zaklonjenosti zgornjih panjev s krošnjami dreves in streho čebelnjaka. Dogaja se, da čebele v strahu pred nevihto pri naglem povratku domov in celo v času najboljšega dnevnega donosa medu ne dosežejo lastnih panjev, temveč utrujene padajo na brade nižje stoječih panjev. Razen tega lahko relativno večja zasenčenost žrel v zgornjih vrstah do neke mere destimulira izletavanje čebel na pašo.

Pri komentiranju dobljenih rezultatov se vsiljuje nadalje vprašanje morebitnih genetskih razlik, ki bi mogle prikazati razlike v zmogljivosti družin v drugi luči, a glede na to tudi rezultate opravljenih analiz. Zato smo izračunali še ponovljivost donosa medu iz leta v leto in našli zelo nizko korelacijo, ki se je gibala med $r = +0,05$ in $+0,34$. Zanimivo je, da je bila ta, sicer nizka ponovljivost relativno večja med dvema dobrima letinama, medtem ko je ob slabih popolnoma zginila. Korelacije med donosi oddaljenih let in celo med donosoma vsakega drugega leta pa sploh ni bilo. To kaže, da so razni vnanji in notranji negenetični vplivi mnogo bolj važni za produktivnost družin kot rodne osnove za večjo proizvodnjo. Pomen samih dednih činiteljev za višino donosa medu po panjih bomo kasneje obdelali v posebni razpravi.

Zaključek

S statistično analizo rezultatov desetletne proizvodnje medu v čebelnjaku s 36 AŽ-panji nismo mogli ugotoviti signifikantnih razlik v donosih medu pri družinah, naseljenih v dveh modelih panja (s po 9 in 10 satniki v plodišču in medišču). Prav tako ni vplivala na produktivnost bolj stranska ali bolj centralna namestitve panjev v čebelnjaku. Pač pa so se pokazale razlike v povprečnih donosih družin, ki so bile naseljene v panjih spodnje, srednje in zgornje vrste, in sicer tako, da je zaradi slabe izolacije pod najnižjimi panji produktivnost padla (razlike niso bile signifikantne), razen tega pa tudi v najvišji vrsti, kar si razlagamo z oviranim doletom čebel pri vračanju s paše v čebelnjak. Pri poslednjih družinah je moglo vplivati na donos tudi to, da so z medom obtežene čebele pri nagli vrnitvi (n. pr. v strahu pred nevihto) v večji meri padale na brade spodnjih panjev. Možno je nadalje, da pri teh družinah ni bilo prave stimulacije za izlet čebel na pašo zaradi tega, ker so bili panji v najvišji vrsti zasenčeni z drevesnimi krošnjami in streho čebelnjaka.

(Avtoriziran prevod iz srbohrvaščine)

SLOVENSKIM ČEBELARJEM V PREMISLEK

IVAN RAK

Zadnja leta se mnogo piše, še več pa med našimi čebelarji govori o sistemu panja. Kot vemo, je v Sloveniji razširjen pretežno AŽ-panj in njegovi zagovorniki trdijo, da je vprašanje panja pri nas rešeno za dolgo vrsto let, da je, kot so pokazale izkušnje, samo ta panj za nas primeren itd. Nasprotniki pa pravijo, da je nepraktičen, prekompliciran, predrag ipd. Vsekakor je stvar aktualna in slovenski čebelar, tisti namreč, ki nima priložnosti in morda tudi ne sposobnosti za preizkušnjo, želi razčistitve tega problema.

Takoj uvodoma naj poudarim, da tudi jaz panja in sistema čebelarjenja v njem nimam za odločujoč faktor pri uspehu v čebelarstvu. V konkretnem primeru gre le za enega izmed važnih faktorjev, ki lahko pripomorejo k uspehu, in sicer za porabo časa in lažje delo v panju, kar nikakor ni malenkost.

Kot čebelar sem preizkušal marsikaj — to je verjetno bolezen čebelarjev. Vsako novotarijo, ki sem jo želel uvesti v svoje čebelarstvo, pa sem skušal poprej teoretično utemeljiti. Prav tako je bilo, ko sem uvažal nov sistem panja, nov način čebelarjenja. Kot Slovenec sem seveda začel z AŽ-panjem (in delno v njem še čebelarim). Panj mi je ugajal, kajti tudi tu drži tista iz Prešernovih gazel:

»Kdor ni slišal nikdar peti sladkih pesmi Filomele,
rad poslušal bo strnade, ščinkavce in druge ptice.«

In ko sem postal nezadovoljen, ne z donosom medu v AŽ-panju, ampak z delom, ki ga ta panj zahteva, sem hotel pred prehodom na drug sistem razvozljati vprašanja:

Zakaj smo Slovenci s svojim panjem in načinom čebelarjenja v taki manjšini proti ostalim čebelarjem v svetu?

Ali so res naše pašne razmere tako posebne, da je to upravičeno?

Ali je morda velika razširjenost AŽ-panjev v Sloveniji že tudi jamstvo, da smo na pravi poti?

Ko sem po dolgem času našel odgovor na ta vprašanja in bil uverjen, da drugače ne more biti, je nastalo zame še drugo vprašanje: Ali naj o tem spregovorim javno in stopim v krog tistih, ki »rušijo slovensko enotnost« (na srečo samo čebelarsko, ker bi bila sicer moja odločitev drugačna!), ali ne? Verjemite, da tudi ta odločitev ni bila lahka. In odločil sem se! Sedaj pa k stvari!

Če hočemo priti do pravih zaključkov, si moramo ogledati problem predvsem z naslednje strani:

1. Kdaj se je širil AŽ-panj?
2. Prednosti AŽ-panja v očeh tistih, ki so ga širili.
3. Nasprotniki AŽ-panja.
4. Nekatera mnenja o sistemih panja.

K 1. Ob koncu prejšnjega in v začetku tega stoletja so se tudi naši čebelarji seznanili z izumi, ki so popolnoma preusmerili čebelarstvo (izum premičnega sata, satnice, točila, matične rešetke). Glede na uvedbo premič-

nega sata so se v tem času pojavili pri nas panji raznih sestavov: amerikanci (zagovornik Pavlin), dunajčan (Jurančič), drorijevec (Rojina), gerstungovec (Žnideršič) itd.

Menda v letu 1903 je pok. Žnideršič po sistemu Albertija, Gerstungovi meri satnika, načinu čebelarjenja po Preussu in v zvezi s Hannemannovo rešetko skonstruiral nov, tako imenovani AŽ-panj, za katerega so se naši takratni vodilni čebelarji le nekako zedinili, da bi ustrezal našim pašnim razmeram. Drugim čebelarjem to ni ostalo prikrito in, ker so si tudi oni želeli nekaj boljšega, se je panj hitro širil. Bili so pač takrat dovzetni za vse napredno; oni niso preizkušali, ampak prevzeli to, kar se jim je nudilo, morda tudi z določenimi ugodnostmi. Sicer pa je bila ugodnost že to, da so za ta panj imeli potrebno literaturo v svojem jeziku.

»Če bi bil slab, bi ga slovenski čebelarji ne bili prevzeli,« boste ugovarjali. Seveda ni slab! Kdo pa to trdi? Toda vse kar je boljše, nas lahko še bolj zadovolji.

K 2. Vsi, ki so se takrat zavzemali za AŽ-panj, so to utemeljevali takole:

a) AŽ-panj je prirejen nalašč za prevažanje;

b) panj je zelo primeren za zlaganje v skladovnico, kar je dobrodošlo zlasti na pasiških;

c) prevešanje (prestavljanje) je v naših razmerah potrebno in panj je tudi za to opravilo idealen;

č) obnova satja je zelo olajšana, ker so sati v plodišču in medišču enaki.

Oglejmo si te prednosti po vrsti:

a) S prvo trditvijo se strinjam, vendar se pri tem vsiljuje vprašanje: koliko slovenskih čebelarjev je čebele prevažalo in koliko jih še danes prevaža? Ali so čebelarji-prevaževalci upravičeni govoriti v imenu večine slovenskih čebelarjev? Zame je tu le en odgovor: ne!

Naši čebelarji po vaseh in obronkih gričev so jedro slovenskega čebelarstva in nanje lahko slovensko sadjarstvo in sploh kmetijstvo v celoti računa. Njihove čebele so oplojale, oplojajo in bodo oplojale še dolgo naše rastlinstvo. Zato je upravičeno trditi, da mora biti slovenski panj v prvi vrsti primeren za prevažanje. Da bo lahko v bodoče uspešno čebelaril le prevaževalec, je resnica, a s tem še ni rečeno, da čebelarjenja na stalnem mestu sploh več ne bo. Potrebujemo panj, ki bo primeren za našega preprostega čebelarja, za posebne namene pa si, če je to potrebno, skonstruirajmo svojega! Zaradi prevaževalcev naj ne bo enotni slovenski panj preveč kompliciran! Ker pa je mogoče doseči oba namena z istim panjem, je stvar preprosta. Neizpodbitno je namreč, da je prevažanje zelo uspešno tudi v panjih drugih sestavov.

b) Panj je zelo pripraven za zlaganje v skladovnico. To je tudi res. Vendar je to važno le v primeru pod a), ki smo ga že obravnavali. Če pa naj odgovorim na to vprašanje ločeno, pripominjam, da se dajo tudi drugi panji zložiti, n. pr. tako, kot jih je zlagal Gerstung. Mene prav nič ne moti, če imam v čebelnjaku, prirejenem za 30 AŽ-panjev, 24 LR-panjev.

c) AŽ-panj je primeren za prevešanje (prestavljanje). Podpišem — pa se vprašam, ali je prednost prestavljanja, kot smo ga priporočali in ga delno še priporočamo, dokazana. Ne glede na mnenje čebelarjev v svetu (ta so namreč za prestavljanje v celoti več kot neugodna!), lahko iz slo-

venske čebelarске literature posnamemo, da smo se po skoro petdesetletnem razpravljanju izjavili proti prestavljanju. Menda je prvi pri nas ugovarjal prestavljanju že leta 1914 A. Lunaček iz Št. Ruperta na Dolenjskem, nakar so sledile o tem obširne razprave. Leta 1919 je n. pr. nastopil Val. Jakelj s člankom »Proč s prevešanjem« izredno energično. V letu 1949 pravi Janez Gosposvetski, da je imel kot večina slovenskih čebelarjev prestavljanje za temeljno opravilo v AŽ-panju, a je po 15 letih ugotovil, da se mu največkrat ni obneslo. Leta 1951 pravi Kostanjevec, da je prestavljanje nepotrebno in da je prepričan, da je to le prehodni pojav (pač predolga prehodnost!) v slovenskem čebelarstvu in da ga bodo prihodnje čebelarске generacije poznale samo še iz starih čebelarских knjig in časopisov. Leta 1955 meni ing. Rihar, da prestavljanje že pol stoletja hromi našo prakso.

č) V AŽ-panju lahko satje uspešno in preprosto obnavljamo. To drži v celoti, drži pa tudi to, da obnavljajo satje uspešno vsi dobri čebelarji v vseh tipih panjev.

K 3. AŽ-panj je imel mnogo nasprotnikov. Nekateri od njih so nastopili proti njemu pač zaradi tega, ker so bili preveč zaverovani v svoj panj (Jurančič v dunajčana, prof. Beranič iz Ptuja v Kuntschev panj itd.). Drugi pa so ga kritizirali predvsem zaradi kompliciranosti. V zanimiv boj, ki ga je pričel proti AŽ-panju pred 46 leti čebelar F. Podgornik iz Gor. Trebuše pri Slapu (ki je pozneje klonil), so posegli posebno ostro Humek (čeprav je moj sadjarski vzornik in res izredno zaslužen za slovensko sadjarstvo, moram reči, da je nastopil proti Podgorniku v tonu, ki ne kaže enakopravnih odnosov). Verbič idr. Marsikateri čebelarji so bili v odgovoru stvarni, posebno Lakmayer in Žnideršič. Podgornikovega mnenja so bili tudi Kovačič, Virijent in v naslednji točki obravnavani zagovorniki panjev z nakladami.

Primanjkuje prostora, da bi podrobneje govoril o tem. Kot rečeno, boj je bil izredno zanimiv in zelo značilen. Tisti, ki bo stvar temeljito proučil, se ne bo mogel ubraniti vtisa, da je takrat potekal boj z neenakih pozicij, boj, pri katerem je imel eden od nasprotnikov prednost.

K 4. Za AŽ-panj se zavzema velika večina slovenskih čebelarjev. Zato je bilo o njegovih prednostih mnogo govora v našem strokovnem listu. Tu pa hočem poudariti nasprotna mnenja, in sicer mnenja konstruktorja AŽ-panja in nekaterih zagovornikov panjev z nakladami, ki jim vsekakor čebelarских sposobnosti ne moremo oporekati.

Anton Žnideršič, čebelar v Ilirski Bistrici, je že leta 1898 pisal v Slovenskem čebelarju, da je delo v panjih, ki jih odpiramo odzgoraj, mnogo lažje in pripravnjše. V knjigi »Unsere Bienen« pravi, da je čebelaril v gerstungovcih in da se je kasneje odločil za albertijevece v prvi vrsti zaradi prevažanja v pašo in zaradi metode prestavljanja, a da mora iz izkušnje potrditi, da stoje listovni panji, kar se tiče opravljanja, daleč za onimi, ki jih opravljamo odzgoraj. Posebno značilna je tale njegova izjava: »Ničesar nimam proti temu, ako priporočajo panje, ki se odspodaj, odzadaj ali od strani opravljajo, tudi ne, ako je komu bolj všeč pokončni kakor ležeči sat, odločno pa bi se protivil vsakomur, ki bi hotel vpeljati drugačno mero ali bi nastopal proti prevešanju.«

Ker mera ni sporna, o prestavljanju in prevažanju pa smo že govorili, lahko zaključimo, da tudi Žnideršičevo stališče ne bi bilo danes neomajno.

H koncu še opomba o Znideršiču iz »Sodobnega čebelarstva«: »Anton Znideršič je bil dovzeten za vse napredno in novo v čebelarstvu in ni nikoli trmasto branil svojih dognanj, če si našel dovolj tehtne argumente proti njim. Celo sam je n. pr. nenehno popravljajl svoj AŽ-panj in ga proti koncu življenja celo zavrgel, ko je skonstruiral nov panj po vzgledu Fr. Hubera« (Sodobno čebelarstvo I., str. XVIII).

Kakšno sodbo si bo ustvaril naš čebelar o tem velikem čebelarju? Jaz sem si tako, da ni nameraval pustiti slovenskih čebelarjev na zmotni poti, a ga je prehitela nenadna smrt.

Mnogi naši čebelarji govoré predvsem o opravljanju v panjih obeh sistemov. Tako je znani ljubljanski čebelar **Hinko Zirkelbach** zapisal, da iz lastne izkušnje pove, da je imel s 16 nemškimi panji več dela kakor oče Pavlin s 120 pavlinovci (Sl. č. 1907, str. 21). Profesor **Beranič** iz Ptuja je trdil, da opravi 2 amerikanca prej kot en AŽ-panj (Sl. č. 1923, str. 7). Čebelar Ušaj (Slovenec) piše v »Naprednem pčelarstvu«, da opravi delo v treh dadantovcih prej kot v enem AŽ-panju.

Še mnogo takih mnenj naših čebelarjev bi lahko naštel, a bodi dovolj. Pripominjam le še to, da sem letos 7. marca opravil spomladanski pregled mnogo prej in z manj truda pri 24 LR-panjih kot pri 14 listovnih.

Ko obravnavamo razna mnenja o obeh sistemih panjev, naj omenim še sodbo slovenskega izseljenca Miklavčiča, ki se je nekajkrat oglasil v našem listu iz Amerike. On priznava Nemcem, da so rešili mnogo ugank iz življenja čebel, o njihovih panjih (pod njih vplivom smo bili in smo še danes tudi mi!), pa pravi, da so prekomplificirani. (Sl. č. 1921, str. 58, 68). Podaja obširne opise ameriškega panja in trdi, da Slovenci nismo na pravi poti, ker bi rabili panj, ki bi ga lahko poljubno razširili, kadar bi bilo to potrebno itd. Predlagal je celo centralno tovarno za izdelavo ameriških panjev in počasen prehod k čebelarjenju po ameriškem vzoru. Da je škoda let, ki bodo minila, ker bo nekoč Evropa (in seveda tudi Slovenci), spoznala napako, je zapisal.

Ugotoviti moramo žalostno dejstvo, da se po štirih desetletjih stvar ni premaknila z mrtve točke.

Ko smo odgovorili na zastavljena si vprašanja, bi iz odgovorov lahko zaključili:

1. Niti najmanjšega dvoma ni, da bi bili slovenski čebelarji ob uvažanju premičnega sata prevzeli vsak panj s premičnim satom, ki bi se bil na tak način kot AŽ širil med njimi.
2. Listovni panji prav gotovo nimajo toliko prednosti pred ameriškimi, da bi se jeziček tehtnice nagnil prvim v prid.
3. AŽ-panja nismo uvedli brez nasprotovanj. Kdor bo stvar objektivno presodil, bo zaključil, da je ostal boj nedokončan.
4. Dejstvo je, da so bili in so čebelarji svetovnega slovesa v glavnem zagovorniki panjev z nakladami. Večina njih najmanj ne dvomi, da ima ta sistem tolike prednosti, da je nesporno boljši kot listovni. Jugoslovanski čebelarji so v velikem številu zagovorniki panjev z nakladami.

Mnogi znani slovenski čebelarji so zagovarjali panj z nakladami. Celo zagovorniki AŽ-panja so morali priznati njegove prednosti. Marsikateri pristaši AŽ-panja so tega zagovarjali, opirajoč se na nestrokovne trditve.

Iz svoje prakse trdim, da panj, iz katerega ni mogoče jemati satnikov odzgoraj, ni sodoben. Živim v zavesti, da imam prav in da bo čas to potrdil. Škoda bi bilo le let, ki bodo morda zopet minila...

Kot že rečeno, je sistem panja in način čebelarjenja v njem le eden izmed faktorjev uspešnega čebelarjenja. Pri izbiri panja pa je treba gledati kot celoto mero in lego satnikov, velikost okvirov v medišču, uporabo matične rešetke ali potegnjenega sata, čebelarjenje v čebelnjakih ali na prostem, možnost odpiranja panja še kje drugje razen zgoraj itd.

K odločitvi o naštetih vprašanjih bi glede na svojo privrženost k panju z nakladami in s poudarkom, da je tudi ta panj primeren za prevažanje, želel doprinesiti svoj skromni delež ter o tem razpravljati.

MED SORODNIKI NAŠE ČEBELE

LEOPOLD ZOR

Naravoslovci so prišli do trdnega spoznanja, da so se v zemeljski zgodovini zamotano organizirana bitja razvila iz nižjih, preprostejših oblik. Potemtakem se je tudi čebelja skupnost razvila iz enostavnejših razmer. Nihče ne ve, kako se je to zgodilo in kakšni so bili predniki naših čebel. Toda okolnost, da so med sorodniki čebele samotarske vrste, mnoge s prvimi znaki socialnih instinktov in take, ki živijo v družinah na različni stopnji organizacije, nam da slutiti, kakšen bi bil lahko ta razvoj.

Čebel samotark poznamo več tisoč, od teh so nekatere varljivo podobne medonosnim čebelam, druge so večje in močnejše, tretje pa tako majhne in vitke, da jih prav lahko zamenjamo z mravljami. Vse gradijo celice, nabirajo med in cvetni prah za svojo zalego, toda vsaka samica opravlja vsa dela sama, ker ni delavk. Instinkti oskrbovanja zalege so čisto tako svojevrstni, da sodijo njih opisi med najprivlačnejša poglavja v knjigah o življenju žuželk.

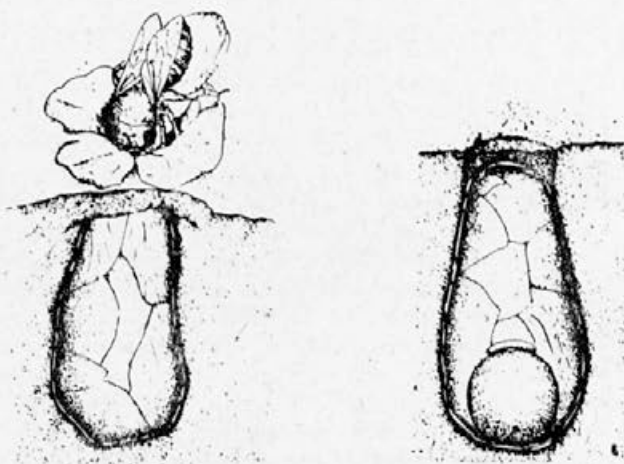
Tako obiskuje samotarka krojačica (*Megachile centuncularis*) razne grme, n. pr. šipek, malino in podobno, izreže iz listov z ostrimi čeljustmi okroglast košček, ga spretno zvije in nese v svoj hodnik, ki ga ima kje v trhljem lesu. Iz teh listnih delov izoblikuje naprstnik, v katerega nanosi hrano, odloži nanjo jajčece in nato zibko zapre z okroglim listnim pokrovčkom. Z izrezki makovih cvetnih listov obloži celice *Osmia papaveris*.

Lesna čebela (*Xylocopa violacea*) si naredi gnezdo v lesu. Na konec rova nanosi cvetni prah in nektar, zgnete iz obeh medeno pogačo in položi nanjo jajčece. V primerni razdalji potegne prečno steno iz smole. Tej prvi kamrici pridene drugo, tretjo, četrto itd. od katerih ima vsaka svojo medeno pogačo, jajčece in varovalno steno. Poslej se ne spremeni več za svoj zarod, zakaj vsaka izlegla ličinka je na varnem, ima dovolj hrane in prostora za svoj razvoj. Odrasle živalce se prerirejo skozi hodnik na prosto, se sparijo v zraku, oplojene samice pa začno graditi celice za zalego prav tako kot njihove matere.

Pozornost vzbuja ena izmed čebel zidark (*Osmia bicolor*), ki si za vsako jajčece poišče prazno polžjo hišico, v kateri zgradi pravo trdnjavo, ter vse

skupaj prekrije s suhimi travnimi bilkami, vejicami, borovimi iglicami in podobnim, da ličinki sovražnik zlepa ne pride do živega.

Mnoge vrste imajo že nekakšen čut za združevanje. Tako nekatere postavljajo svoja gnezda v tesnem sosedstvu, se branijo in v roju napadajo nezaželenega gosta, druge pa si poiščejo jeseni zemeljske votline in v njih prezimijo v večjem številu. Samci majhne samotarke *Halictus* se podnevi ob lepem vremenu potikajo vsak po svoje naokoli, kakor hitro pa se močnejše pooblači, in vsak večer ob nastopu mraka se zbero na določeni suhi rastlinski vejici ter skupaj počivajo. V teh primerih še ne gre za nobeno pravo zadruho. Če pa bi takšen čut za skupno življenje prevzel samice in njihovo dejavnost, bi to lahko pripeljalo do ustanovitve družine. Poznamo vrsto, ki skoplje v ilovini rov in v votlini zgradi močno satje iz gline; v

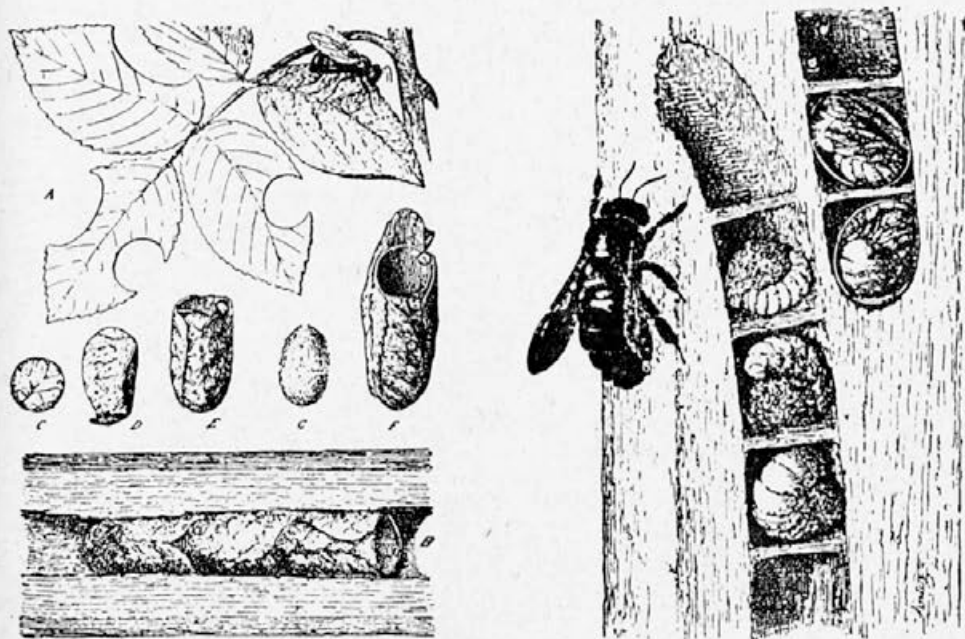

Osmia papaveris obloži celice pred zaleženjem z izrezki makovih cvetov,

njegove celice odlaga jajčeca, neguje in pita doraščajoče ličinke, čuva gnezdo in živi tako dolgo, da spozna svoje otroke. Pri neki zelo sorodni vrsti se poleg le mlade čebele ne razbeže, ampak ostanejo skupaj na rojstnem mestu, grade staro satje naprej, odlagajo vanj jajčeca in vzajemno oskrbujejo zalego. Ta skupnost razpade šele jeseni. Prihodnjo pomlad začno samice graditi kot samotarke, vendar kot ustanoviteljice male države.

Po načinu življenja so tem samotarkam podobni čmrlji, ki so nekakšen vmesni člen med samotarskimi in socialnimi čebelami. Čmrljevo gnezdo najdemo v gostem mahu ob robu gozda, med šopi trave sredi travnika ali v zapuščeni mišji luknji, pa tudi drugod. Za pest veliko, nepravilno satje, obdano z ovojem iz voska ali mahu, ima 30 do 300 članov. Kot čebele tudi čmrlji nabirajo po cvetlicah nektar in cvetni prah za hrano; zato imajo dolg rilček, ščet in košek. Iz voska, ki ga izločajo — primešajo mu smolo in cvetni prah — delajo okroglaste celice — satje. Nobena čmrljeva družina v naših zemljepisnih širinah ne prenese zime: jeseni sprašene samice otrple prezimijo na varnih mestih in spomladi ustanovijo nove kolonije.

Pogosto vidimo v zgodnji pomladi čmrljevo samico, kako si med počasnim letenjem tik nad zemljo išče primerno mesto, kjer si bo zgradila gnezdo. Tako gnezdo je od vseh strani zaprto in ima le eno vhodno odprtino. Znotraj si zgradi okroglasto voščeno celico za prvo zalego in zraven lonček, ki ga napolni z medom, da ima v mrzlih deževnih dneh kaj jesti. V celico odloži 5–7 jajčec, jih oskrbi z medom in cvetnim prahom ter od-

Na levi: šipkova krojačica, na desni: lesna čebela.

prtino zadela, pozneje pa jo ob priložnosti zopet napravi, da dá doraščajočim ličinkam novo hrano. Ličinke si spredejo kokone in se v njih zabubijo, nato matica razdene celico, da so kokoni razgaljeni. Izlegli čmrlji so zaradi podhranjenosti majhni in imajo zakrnjene jajčnike. Te nepopolne samice prevzamejo službo delavk in pomagajo ustanoviteljici gnezda — svoji materi — graditi celice in negovati zalego, same pa nimajo nobenih potomcev. Z nastopom teh delavk se stara samica povzdigne v »kraljico« in se tem manj udeležuje pri delu, čim več je delavk. Satje raste zdaj hitreje, celice so prostornejše in hrana izdatnejša; zato so ličinke večje in bolj razvite. Popolnoma razvitim samicam se poleti pridružijo še samci, ki niso kot čebelji troti za nobeno delo, ampak si poiščejo mlade samice in jih med letenjem obhodijo. V pozni jeseni umro vsi člani razen sprašenih samic, ki bodo na varnem prezimile in spomladi ustanovile novo kolonijo, ker nabrane zaloge ne zadostujejo za dolgo zimo. Medtem ko se čebelje delavke razlikujejo od svoje matice v mnogih telesnih znakih in predstavljajo posebno kasto, se čmrljeve delavke ne razlikujejo tako zelo od svojih samic-kraljic.

POROČILO

o X. rednem občnem zboru ZCDS

V Škofji Loki lani bolezní ni bilo opaziti. Iz tega lahko sklepamo, da je bilo zdravljenje v preteklem letu uspešno, vendar so še sumljive Ziri.

Postojna: Pravočasno in dobro zazimljenje je imelo uspeh; nobenega znaka bolezní ni bilo letos.

Ilirska Bistrica: Tu in v Herpeljah se je pojavila nosema, v Prestranku pršica, na Pivki v nekem panju kuga.

V Stanjelu na Primorskem se je tudi pojavila pršica, v Ajdovščini pa nosema.

Društvo Zagorje skrbi za to, da čebelarji dobro poznajo vzroke, ki povzročajo nosestavost. Ker je v zimi 1959-1960 ta zahrbtna bolezen marsikomu uničila celotno čebelarstvo, so priredili več predavanj o njej; uporabljajo z uspehom noseimak.

V preteklem letu smo osnovali republiško komisijo za zatiranje čebeljih bolezní. Organizirala naj bi tečaje za čebelarske preglednike, vendar še ni začela...

Naj omenim še to, da se je pojavil glas o nekoristnosti, da celo škodljivosti nosemak. Član nekega znanstvenega zavoda je baje s poskusi dognal, da je noseimak Blažev žegen. Društvena poročila pa nasprotno noseimak hvalijo. Nemški čebelarski listi ga vseprek priporočajo. Po mojem mnenju ne bi smeli delati med čebelarji zmede, dokler jim ne damo morebitnega boljšega zdravila proti tej bolezni.

Izleti in prireditve. Društva in družine morajo pospeševati med člani družabnost in jih tako prikleniti na organizacijo. S prireditvami pridobijo tudi denarna sredstva, ki jih lahko uporabijo v korist članstva. Tako ne bo pritoževanja, češ saj nimam nič od organizacije.

Izlete so organizirala društva: Kamnik v Radovljico, Ljutomer v Ljubljano in Radovljico, Celje v Robanov kot in Logarsko dolino ter Ljutomer, Mariborske družine pa so imele še svoje izlete.

Prireditve. Veselico so imeli v Raddehah in Litiji. Radovljica je priredila več zabavnih večerov. Ljubljana je imela velik zabavni večer ob dnevu čebel; pripravlja velik čebelarski tabor. Njena družina Tacen je dosegla s prireditvijo lep materialen uspeh. Trebnje je imelo čebelarski zbor v Čatežu, povezan s predvajanjem filma.

Povezava z mladino. Tožimo, da ni naraščaja. Ustvarimo si ga sami! Do sedaj smo storili premalo glede tega, zato pogrešamo pomladitve naših odborov. Tudi Zveza hrepeni po pomladitvi. Nekaj je glede tega že storjenega.

V Mežici so ustanovili tri pionirske čebelarske krožke. Tudi Trebnje ima tak krožek. Radgona prireja čebelarska predavanja za pionirje. V Mariboru je s šolskimi pionirskimi zadrugami povezanih osem družin. Litijski čebelarji so pionirski šolski zadrugi posodili paviljonček in darovali naseljen panj. Ljutomersko društvo je dalo panj z družino v upravljanje pionirski zadrugi. Celjsko društvo in družine nudijo vso pomoč pri čebelarskem pouku šolske mladine; v njegovem območju deluje že več pionirskih čebelarskih krožkov. Družina v Šentjurju je zgradila v poučne namene krasen čebelnjak; svečane otvoritve se je udeležil odbor Zveze in celjskega društva na povratku z lanskega občnega zbora Zveze iz Maribora.

Delovanje društev. Celje ima 34 družin s 525 člani. Društvo je priredilo pri družinah 63 predavanj in še tri skupna. Nekatere družine imajo lastne predavatelje. V poslovalnici dobivajo člani potrebščine ceneje. Društveni delegati na občnih zbora ocenjujejo kritično udejstvovanje družin in jim dajejo smernice za nadaljnje delo. Odbor je imel 34 sej. Iz tesne povezave čebelarske organizacije s krajevno veterinarsko službo in oblastnimi organi črpa čebelarstvo veliko pomoč.

Gorica: Občni zbor je bil letos v Ajdovščini in je dobro uspel. Predvajanje je bil tudi čebelarski film. Lansko leto je neprestano deževje porazno delovalo na razpoloženje čebelarjev. Letos so čebelarji

bele dobro prezimile in sedaj zaradi lepega vremena ni opaziti nosemavosti. V Kanalu sta bili dve predavanji. Delovanje društva in družin se je zboljšalo; število članstva raste. Društvo je uspešno uredilo dodeljevanje akacijevih pasišč. Organizira prevažanje na hojo. V Kobaridu in Tolminu so imeli čebelarji pred vojno več panjev, ker so vozili na pašo v Furlanijo; danes so redki, ki imajo 20 družin. V Ajdovščini se je čebelarska organizacija v KZ razšla in je položaj podoben kakor v Škofji Loki. Čebelarji ulivajo sami satnice iz svojega voska; zato nimajo parafina v njih.

Krško dobro deluje; ima 4 družine, peta je obnovljena v Brežicah. Na zborih družin so bila predavanja in razgovori o praktičnem čebelarskem delu, o boleznih, njih zdravljenju in kolektivnem zavarovanju. Družine so stalni informacijski centri za manj izkušene čebelarje. Novost je, da je KZ Brestanica organizirala dovoz čebel v svoj sadni nasad; postavila je v njem čebelnjak in plačuje tudi prevoze čebel. Ta ukrep je brez dvoma zelo pozitiven in rezultat strokovne razgledanosti vodstva KZ ter stalnega poudarjanja naše organizacije o važnosti čebel v sadjarskih plantažah. Prepričani smo, da bodo temu zgledu sledile še druge KZ, ki nimajo dovolj svojih čebel, če bodo hotele, da njihovi nasadi obrodijo obilen sad.

Ljubljana ima 21 družin; 12 je delavnih, ostalih 9 pa životari. Nekatere so vabile k predavanjem in filmom šolsko mladino in nečebelarje. Predsednik in tajnik sta obiskala nedelavne družine. Dobila sta zagotovilo, da bodo obnovile delo. Med družinami prednjači ljubljanska. Imela je pozimi ob četrtkih sestanke, predavanja in čebelarske pomenke. Prava čebelarska ljudska univerza! K predavanjem so prihajali tudi člani iz drugih družin. Družina Barje je začela sama s kuho voska.

Ljutomer: Zaradi slabe letine je odpadlo precej čebelarjev-koristolovcev. Društvo odkupuje med od čebelarjev; nečlanom plačuje 10 din manj pri kg. Skropljenje dela čebelarjem veliko škodo. Društvo je imelo dve predavanji.

Mežica je zelo delavna. Ima 6 družin; članstvo je naraslo od 88 na 113. Odlikuje se po vnetem zatiranju čebeljih kužnih bolezni.

Murska Sobota ima 14 družin. Delovanje bi bilo lahko še boljše. Stevilo članstva je padlo zaradi slabe le-

tine. Čebelarske potrebščine so predrage; pred vojno je stal panj 10 kg medu, sedaj 30. Društvo je posredovalo pri prodaji medu svojih članov; prirejalo je predavanja.

Maribor ima 28 družin. Včlanjenih je 5 KG, 5 KZ, 3 zavodi in čebelarski krožek na Srednji kmetijski šoli. Skupno je letos včlanjenih le 532 čebelarjev. Predavanj je bilo 12; primanjkuje predavateljev. Čebele ima 10 družin, stiskalnice 8 družin; 4 družine imajo zemljišča za gojitve medovitih rastlin. Člani so zazimili 6142 panjev, nečlani 768. Svetovni dan čebele je proslavila večina družin. Društvo ima dve stalni opazovalni postaji in dve sezonski (gozdna paša). Ustanovili so samopomoč. S primerno agitacijo bodo odpadli člani, kakor vse kaže, zopet pristopili. Zato je bilo sklenjeno, da dobijo čebelarske potrebščine v društveni prodajalni le člani. V strokovni knjižnici je 200 vezanih knjig.

Radovljica ima 12 družin. Je zelo delavna. Ima tri opazovalne postaje; skrbi za predavanja, kuha za svoje člane voščine ter vliiva satnice. Društvo se je vključilo v Kmetijsko gozdarsko zbornico z namenom, da bi vskladilo in zagovarjalo čebelarske interese, zlasti pri izvajanju skropljenja, pri setvi in zasajanju medovitih rastlin ter morebitni pomoči pri sladkorju. Ajdova pasišča so na področju društva delno že urejena; doslej so delala društvu precej nevšečnosti.

Postojna ima 6 družin. Skrbi za krepitev organizacije s predavanji. Članstvo se je kolektivno zavarovalo. Društvo je preskrbelo za člane 5000 kg sladkorja po 120 din.

Ptuj ima 6 družin s 116 člani. Društvo je ustanovilo dve novi družini, Ptuj in Ormož. Sejal je belo deteljo. Letos bo proslavilo 100-letnico rojstva čebelarskega učitelja Jurančiča. Priredilo je več predavanj.

Radgona deluje uspešno. Ima 62 članov in okoli 1000 panjev. Priredilo je 6 sestankov in več predavanj. Ima dobre stike s kmetijskimi posestvi in zadrugami.

Šoštanj: Kljub hudi borbi proti pršici so imeli 5 predavanj, dva od teh s filmom. Posledica dobrega sodelovanja pri prosvetni dejavnosti s KZ je bila, da je ta plačala vsa predavanja, in obljubila, da jih bo tudi v prihodnje.

Skofja Loka ima 8 družin, ki so večinoma delavne, le družina Ziri spi. Vse so imele predavanja. Formiranje čebelarških odsekov pri KZ na tem področju je odtegnilo naši organizaciji precej čebelarjev. Ker so v zadnjem času ti odseki prenehali z delom, je mnogo čebelarjev ostalo nepovezanih. To je brez dvoma v škodo čebelarstva, vendar se ti čebelarji počasi vračajo.

Trebnje: Društvo se je zdramilo in je letos zelo delavno. Ima 6 družin. Včlanjen je tudi čebelarški odsek pri KZ Dobrnič. Bilo je 26 sestankov. Člani imajo 576 AZ-panjev in 120 kranjičev. Pašni kataster je urejen. Določenih je 5-7 AZ-panjev na hektar ajde. Kjer je društvo delavno in razume naš družbeni razvoj, tam je sposobno urediti pašni kataster in z njim zagotoviti stojišča privatnemu, zadržnemu in državnemu sektorju.

Crnomelj: Na območju Bele Krajine vlada mrtvilo. Tam je okoli 250 čebelarjev z 2300 panji, včlanjenih pa jih je le 48. Na Slovenskega čebelarja je naročenih le 35 čebelarjev. Društvo je sicer izdelalo pašni kataster, vendar imajo v Beli Krajini težave pri razmeščanju panjev družbenega sektorja. Do teh težav je prišlo prav zaradi slabe organiziranosti in nedelavnosti belokrajinskih čebelarjev. Društvo posreduje pri prodaji medu in organizira skupno kuho voska, prireja sestanke in predavanja ter skrbi za prevoz čebel na pašo.

Kranj: Na pobudo OZ KZ je bil narejen pašni kataster za ajdovo pašo. Določena so stojišča in število panjev za vsako stojišče. 3 kranjiči štejejo za 1 AZ-panj. OZ KZ je izročila društvu dva AZ-panja in dve tehničnici za opazovalno postajo na Jelovici. Delegati okoliških družin se prav malo udeležujejo društvenih sej. Uspešnejše delo so ovirale notranje razprtije.

Nadalje delujejo zadovoljivo Dolnja Lendava, Ilirska Bistrica, Kamnik-Domžale, Litija, Moravče, Novo mesto, Stična, Zagorje in Središče ob Dravi. Več bi lahko delala društva Beltinci, Radeče. Videm ob Ščavnici. Poročil niso poslala ali še niso imela občnih zborov Križevci, Krško polje, Sežana in Trbovlje.

Ne delujejo: Idrija, Kočevje, Slovenjgradec (dela pa družina), in Tolmin.

Končujem svoje poročilo z najboljšo željo, da bi naša organizacija v slogi in moči napredovala ter trdno vezala vse slovenske čebelarje v svojem krogu. To

se bo zgodilo, če bodo vsa društva in družine tekmovale med seboj v delu za napredek čebelarstva.

IZ SELNICE OB DRAVI

Dne 6. maja 1961 smo se odločili predsednik in tajnik čebelarške družine Selnica ob Dravi, da gremo na akacijevo pašo v Lendavo s 76 dobro razvitimi in zdravimi panji. Prevoz pa je bil, preprosto povedano, bolj polomija kot uspeh v čebelarstvu. Vreme je bilo tedaj, kot je vsem čebelarjem znano, zelo neugodno, deževno in hladno. Izletnih ur je bilo malo, donosa povprečno 3,50 kg na panj.

Prevoz nas je stal (štirikrat po 107 km, to je skupaj 428 km, tona in kilometer od štiritskega kamiona 280 din) 119.840 dinarjev. Poleg tega smo dali šoferju za nalaganje in razkladanje še 2000 din nagrade. Skupni stroški so bili potemtakem 121.840 din. Medu je vrglo 75 panjev 266 kg. Če računamo kg medu po 400 din, smo imeli 106.400 din dohodka, a izgube 15.440 din.

Zelo redka so leta, da bi ves mesec maj in polovica junija, torej celih 47 dni bilo tako neugodno za čebelarstvo kot letos. Druga polovica mesca junija pa je vseeno nadomestila to, kar poprej zalogo neugodnega vremena ni bilo mogoče. Dne 15. junija je začela mediti smreka, 18. junija pravi kostanj, 20. junija se je pojavila mana na hrastu, 26. junija pa paša na hoji in lipi. Naposled smo le začeli točiti. Vsak panj nam je dal povprečno od 8 do 12 kg medu. 25 % medu pa je bilo kristaliziranega in ga nismo mogli spraviti iz satov. V splošnem smo Selničani zadovoljni. Tudi za tiste, ki so bili v Lendavi, je bila zguba 15.400 din desetkrat poplačana. Prevoz na pasišča je potekal v najlepšem redu in tovarištvu; zato upamo da bomo šli tudi prihodnje leto skupaj s čebelami na pašo.

Selniški čebelarji se toplo zahvaljujemo čebelarjem v Lendavi za primerno pasišče, ki so nam ga odstopili, in za ogrebene roje. Posodili so nam celo nekaj panjev za roje. Tudi Selnica je priprava dobra pasišča za tovariše iz Lendave. Svoje čebele lahko pripeljejo k nam na kostanjevo, smrekovo ali hojevo pašo, kadar hočejo. Zelimo lendavskim čebelarjem čim boljši uspeh pri čebelarjenju, če ne že letos, pa vsaj v naslednjem letu.

M. Burja

POROČILO ZA JUNIJ

V prvi polovici junija je skoraj vsak dan deževalo. Nato je nastopilo obdobje visokega zračnega pritiska, ki je vzdrževalo lepo vreme. (Hladne fronte so se pojavile samo okoli 12. in 18. junija.) To je omogočilo, da so družine izrabile pašo na pravem kostanju, ki je začel cveteti že po 15. juniju. Na Pohorju in v višjih legah na Gorenjskem pa so gozdovi zelo vztrajno izločali mano.

Dražgoše - Šk. Loka : Smreke (v krajih nad 900 m nm. v.) so navzlic hudim nalivom izločale mano.

Žerovnica - Postojna : Pri nas je glavna paša v juniju, ki pa je bila letos najslabša v 15 letih mojega opazovanja.

Lovrenc na Poh. : Rojev je bilo veliko. Medilo je dobro, mana pa se je v satju zelo hitro trdila, da smo morali v kratkih presledkih točiti.

Selnica ob Dravi : Imeli smo mnogo rojev, ki so radi pobegnili. Družine so močne. Medi pravi kostanj, pa tudi lipa, hoja, hrast in macesen v višjih legah. Točili smo 8 do 12 kg na panj.

Cezanjovci - Ljutomer : Zaradi muhasetga vremena (najprej dež, potem pa suša) so čebelje družine na teži zelo malo pridobile.

Pušča - Bistra : V Liki in Gorskem Kotaru je travniška paša dajala po 0,80 do 1 kg donosa dnevno. Na Hvaru je sivka (levandula), od katere so mnogo pričakovali, odpovedala.

Kraj opazovalnice	Donos ali poraba v			Skupno pridobil ali porabil dkg	Srednja mesečna toplina °C	Dnevi			Sončni sij v urah
	I.	II.	III.			izletni	deževni	s snežno odejo	
	mesečni tretjnini dkg								
Breg—Tržič	+290	+360	+160	+ 810	17,2	28	16	—	224
Dražgoše—Šk. Loka	+340	+ 50	+690	+1080	15,0	30	13	—	166
Žerovnica—Postojna	+ 5	+230	+ 80	+ 315	—	29	14	—	231
Rogatec	+ 30	+ 50	+490	+ 570	18,0	30	11	—	145
Lovrenc na Poh.	+350	+530	+340	+1220	18,7	29	12	—	216
Selnica ob Dravi	+467	+207	+892	+1566	18,5	29	15	—	180
Lovrenc na Drav. p.	+280	+ 85	+560	+ 925	19,2	30	10	—	259
Cezanjovci—Ljutomer	—	— 40	— 20	— 60	19,1	28	14	—	156
Bučkovci—Videm									
ob Ščavnici	+200	+230	+230	+ 260	18,8	30	8	—	245
Prosenjakovci—M. Sobota	+350	+ 60	— 40	— 330	18,2	29	14	—	175
Lendava	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Poštabor—Struge	—	—	—	—	—	—	—	—	—
Svinik—Črnomelj	—260	+ 70	+ 95	— 95	—	30	12	—	227
Pušča—Bistra	—250	+ 90	+1510	+1350	19,6	30	14	—	244
Ljubljana	—	—	—	—	19,1	—	15	—	228,9
Povpreček	—	—	—	+634,2	—	—	—	—	—

MEDNARODNI ČEBELARSKI TEDEN

Po sklepu mednarodnega čebelarkega kongresa v Rimu naj bi čebelarji v vsaki deželi proslavili en dan v letu kot »Dan čebele«. Na ta dan naj bi bila povsod, kjer obstoje čebelarske organizacije, predavanja o čebelah in njih pomenu za narodno gospodarstvo, ki pa naj bi bila prikrojena bolj za širšo javnost kot za čebelarje same. Tudi s čebelarskimi razstavami, če ne drugače, vsaj v izložbenih oknih, in s propagando po šolah bi bilo mogoče dati dnevu primeren poudarek. Natančnejša navodila glede teh prireditvev je objavil Slovenski čebelar leta 1959 na ovitku 11. številke.

Pozneje pa se je izkazalo, da je v svetovnem merilu težko najti dan, ki bi bil povsod primeren za te namene. Zato je sekretar mednarodne čebelarske zveze Apimondia razširil prireditve na teden dni in jih združil pod imenom »Mednarodni čebelarski teden«. S tem pa ni rečeno, da naj bi bil ves teden posvečen čebelarstvu. Zadostuje za to že en dan določenega tedna, le razstave naj bi trajale ves teden. Lansko leto je bil »Mednarodni čebelarski teden« od 13. do 20. novembra, za letošnji pa je Apimondia predlagala, da naj bo od 19. do 26. novembra. Vsa naša čebelarska društva in družine naj predlagani rok upoštevajo in skušajo čim bolj slovesno opraviti to svojo mednarodno dolžnost.

SODOBNO ČEBELARSTVO

Zveza čebelarskih društev ima na zalogi samo še nekaj vezanih izvodov knjige Sodobno čebelarstvo I. in II. del. Te izvede lahko čebelarji dobe po stari ceni (1350 in 2350 dni). Zaradi podražitve vezave bomo morali na novo vezanim knjigam povišati ceno vsaj za 400 din. Zato z naročili pohitite!

OPOZORILO!

Pošta resno opozarja, da naj bodo naslovi na poštnih pošiljkah natančni; zato preglejte naslove na naših pošiljkah in sporočite morebitne pomanjkljivosti (tudi hišno številko) Zvezi čebelarskih društev, Ljubljana, Miklošičeva 30.

ODKUPIMO

1., 7., 8. in 9. številko Slovenskega čebelarja letnika 1960. Kdor ima navedene številke, prosimo, da jih pošlje kot tiskovino Zvezi čebelarskih društev, Ljubljana, Miklošičeva 30.

ZVEZA IMA NA ZALOGI

stare letnike Slovenskega čebelarja, ki jih oddaja po nižjih cenah, in sicer:

nevezani letnik 1949 po	100 din
nevezane letnike 1950, 1951 in 1954 po	200 din
nevezana letnika 1956, 1957 po	400 din
Sodobno čebelarstvo I. del	1350 din
Sodobno čebelarstvo II. del	2350 din
razglednice panjskih končnic po	30 din
serija 10 razglednic v originalnem ovitku po	300 din
načrti zložitljivih in stalnih čebeljakov od 50 do	100 din
načrt za AŽ-panj	100 din

Pri večjem naročilu imajo člani znaten popust. Pri odkupu vsaj treh knjig »Sodobno čebelarstvo« 15 %, pri razglednicah pa od 10 do 100 serij 20 %, nad 100 serij 25 %.

PRODAM

28 popolnoma novih AŽ-panjev na 10 satov po 7500 din. Pismene informacije daje Slavko Črnigoj, Rogaška Slatina, vila Kit.

PRODAM

zaradi bolezni 15 naseljenih panjev ali samo čebelje družine. Boris Samsa, Ljubljana, Lavričeva 6 a.

UGODEN NAKUP

25 plošč iz debelega in mehkega lesnita za zapaženje panjev, kakor tudi zložitljiv čebeljak za 24 AŽ-panjev na 10 satov prodaja Zveza čebelarskih društev Ljubljana, Miklošičeva cesta 30.